

Emlékezés Suhayda Jánosra (1818-1881), a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjára

Remembering János Suhayda (1818-1881), Corresponding Member of the Hungarian Academy of Sciences

Suhayda János jogtudós és bíró, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja 1818. december 29-én született Miskolcon. 1881. szeptember 18-án hunyt el Budapesten. Tudományos munkásságának elismeréséül a Magyar Tudományos Akadémia 1864. január 20-án választotta levelező tagjául. Levelező taggá választását követően székfoglaló előadását „A köteles rész” címmel 1864. november 21-én tartotta.

A székfoglaló előadás szövege kivonatos formában 1864-ban jelent meg (Akadémiai Értesítő 1864.). Az előadás teljes szövege 1866-ban jelent meg (Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai, Törvény- és Történettudományi Osztály Közlönye 1865-1866.). Említést érdemel, hogy az anyagi mellőzhetetlenséggel kapcsolatos köteles részt (debita portio) a hazai jogban (ius patrium) elemző székfoglalójában Suhayda János a római jogi forrásokra (fontes iuris Romani) is gyakran utal. Ugyancsak utal a jelentős európai polgári törvénykönyvekben található szabályozásra.

Suhayda János édesapja Suhayda Imre, édesanyja pedig Poroszkay Judit volt. A család 1821-ben Miskolcra Vácra költözött. Suhayda János Vácon végezte gimnáziumi és bölcséleti tanulmányait. 1834-ben iratkozott be a pesti egyetemre, ahol jogi tanulmányokat folytatott. Jogi tanulmányai befejezését követően, 1837-ben a váci egyházmegye papjelöltje lett. Elöljárói a Pázmány Péter (1570-1637), esztergomi érsek (1616) és bíboros (1629) által 1623-ban alapított bécsi Pázmáneumba küldték, ahol katolikus teológiát tanult.

Suhayda János 1839. április végén arra az elhatározásra jutott, hogy az egyházi, papi hivatás helyett a jogász pályát választja. A doktori fokozat elnyerésére készülve, a báró Rudics és Vojnits családoknál, majd báró Aczél Antal Arad vármegyei főispán családjánál nevelősködött. 1841-ben szerzett a pesti egyetemen jogi doktori oklevelet. Ezt követően 1842. május 12-étől Vác város tanácsnoka lett. Vácon csaknem hat esztendőn át töltötte be ezt a hivatalt.

Az 1848/1849. évi forradalom és szabadságharc idején, 1848. március 19-én Uzovits János hétszemélynök, a pesti egyetem jogi karának igazgatója, korábban Nyitra vármegye második alispánja, Pestre hívta Suhayda Jánost. Azt a megbízást kapta, hogy a kánonjogot (ius canonicum) latin helyett, az 1843/1844. évi diaetán, reformországgyűlésen elfogadott 1844. évi II. törvénycikk rendelkezéseire hivatkozva, magyar nyelven adja elő az egyetemen. Tanszékét, katedráját néhány nappal a meghívást követően, 1848. március 23-án foglalta el. 1849 végén Bécsbe kapott meghívást a kodifikációs munkában való aktív részvétel céljából.

A forradalom és szabadságharc leverését követően Suhayda Jánost 1850 májusában megkérdezése és bejegyzése nélkül a Pozsonyi Akadémia igazgatójának és magánjog (ius privatum) tanárának nevezték ki. Suhayda azonban nem kívánt német nyelvű előadásokat tartani és ezért, tegyük hozzá nem szívesen, megvált a tanári pályától.

Suhayda Jánost a neoabszolutizmus éveiben, 1851-ben Pest-Pilis-Solt vármegyei törvényszéki ülnökévé nevezték ki. Három évvel később, 1854-ben a kecskeméti törvényszék ülnöke lett. 1856-ban a pesti országos törvényszék tanácsosa lett. Ugyanabban az évben, 1856-ban a székesfehérvári törvényszék alelnöknek nevezték ki.

1862. július 25-én a Magyar Királyi Helytartótanács (Consilium regium locumtenentiale Hungaricum), melynek működése 1848 és 1861 között szünetelt, előadó tanácsosának nevezték ki.

A Kiegészítést követően, 1867-ben az Igazságügyi Minisztériumban, Horváth Boldizsár (1822-1898) igazságügyi minisztersége első évében osztálytanácsosi kinevezést nyert. A következő évben 1868-ban lett a pénzügyi főtörvényszék elnöke. 1869. január 3-án pedig a Hétszemélyes Tábla (iudicium septemvirale vagy tabula septemviralis) bírója lett. Viszonylag rövid idő múlva a Magyar Királyi Kúria bírójává nevezték ki.

Élete utolsó évtizedében, 1872-vel kezdődően előtanulmányokat folytatott egy, a magyar jog dogmatikai fejlődését bemutató, nemzetközi kitekintést is tartalmazó nagyobb munkához, de az anyag feldolgozásában hosszan tartó súlyos betegsége akadályozta. Ezek a tanulmányok azonban sajnos nem maradtak fenn és ezért a tervezett „opus magnum” még nagy vonalakban sem rekonstruálható.

Suhayda Jánost erősen foglalkoztatta a hazai magánjog kodifikációjának egyre aktuálisabbá váló kérdése. Utalt munkáiban arra, hogy a hazai magánjog kodifikálásának törvényen alapuló előkészítése az 1791. évi XVIII. törvénycikkre nyúlik vissza, amely a Diaeta jogi bizottságát (deputatio iuridica) megbízta egy magánjogi törvénytervezet (Proiectum nonnullarum utilium civilium legum) kidolgozásával.

Különösen jól ismerte, a francia Code civil mellett, az Osztrák Polgári Törvénykönyvet (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch – ABGB) és foglalkozott az OPTK egyes rendelkezéseinek a Magyar Királyság nem kodifikált magánjogában való recipiálásának lehetőségével. Erre a lehetőségre a Sopronban tartott Országbírói Értekezlet (Judexkurialkonferenz) által elfogadott Ideiglenes Törvénykezési Szabályok bírói gyakorlatban való alkalmazásával foglalkozó munkáiban utal.

Suhayda János jelentősebb, bár nem monografikus igényű magánjogi vonatkozású munkái a következők: „Adatok és eszmetöredékek a polgári házasságról” (megjelent 1868-ban), „Az irodalmi és művészi jogok a törvényhozás terén” (megjelent ugyancsak 1868-ban) és „A házassági válóperekről” (megjelent 1871-ben).

Több munkáját tekintélyes szakmai folyóiratokban, a Törvényszéki Csarnokban és a Jogtudományi Közlönyben publikálta. Foglalkozott a jogászképzés korában, a dualizmus idején aktuális kérdésével is az „Észrevételek az egyetemi tantervet illetőleg” című írásában. Mint magas igazságszolgáltatási fórumokon működő bírót, a törvénykezés aktív résztvevőjét a bírósági rendszer átalakítása, egyfajta „modernizálása” is foglalkoztatta. Erre utal nézetünk szerint „Pénzügyi törvényszékek” című, 1869-ben megjelent tanulmánya.

Szépen kibontakozó tudományos pályájának, jogirodalmi tevékenységének halála vetett véget. A Magyar Tudományos Akadémián a nála csupán egy évvel fiatalabb, ugyancsak 63 évet megért Konek Sándor (1819-1882) tartotta fölötte az emlékbeszédet 1882. február 27-én.

Suhayda János a XIX. század második felében a magyarországi jogászok, magánjogászok, közjogászok és perjogászok körében egyaránt, az egyik legnagyobb tekintélynek örvendő jogtudósnak számított. Széles kört átfogó jogtudományi munkái ma is figyelmet érdemelnek.

Suhayda János főbb munkái

A Magyarországra szóló, ideiglenes törvényszéki szerkezet és perlekedési rend polgári része. Pest, 1850.; Váltójogtan. Pest, 1851.; Szerződésjog. Pest, 1852.; A Magyar-, Horváth-, Tóthország, Szerbvajdaság és Temesi Bánság számára 1852. szept. 16-án kiadott és 1853. jan. 1-jén életbe lépő ideiglenes polgári perrendtartás hivatalos magyar szövege gyakorlati magyarázattal. Pest, 1853.; Vagyonjog. Pest, 1853.; Magyarország közjoga, tekintettel annak történeti kifejlődésére és az 1848-ki törvényekre (gr. Cziráky Antal után). Pest, 1861.; A magyar polgári törvénykezés rendszere az országbírói értekezlet által megállapított

szabályokhoz alkalmazva. Pest, 1861. (a negyedik kiadás 1869-ben jelent meg ugyancsak Pesten); A magyar polgári anyagi magánjog rendszere az országbírók értekezlete által megállapított ideiglenes törvénykezési szabályokhoz alkalmazva. Pest, 1862. (a negyedik átnézett és bővített kiadás 1869-ben jelent meg Budán, a hatodik átnézett és bővített kiadás 1874-ben jelent meg Budapesten); A köteles rész. (székfoglaló). Akadémiai Értesítő 1864. (kivonatos formában) és a Magyar Tudományos Akadémia Filozófiai, Törvény- és Történettudományi Osztály Közlönye 1865-1866. (teljes szöveg); Tanulmányok a polgári magánjogi codificatio terén. Jogtudományi Közlöny 1866.; A honosításról és a külföldiekről, magyar és külföldi jogi kútfők szerint. Tájékoztató a törvényhozás terén. Pest, 1867.; A magyar polgári törvénykezési rendtartás – 1868. LIV. tc. – és az arra vonatkozó igazságügyminiszteri rendeletek. Pest, 1869.; Pénzügyi törvénytörvények. 1-2. Jogtudományi Közlöny 1869.; A vegyes házassági válóperekről. 1-3. Jogtudományi Közlöny 1871. és Emlékbeszéd Császár Ferenc tiszteleti tag fölött. Pest, 1871.

Felhasznált irodalom

Konek S.: Emlékbeszéd Suhayda János lev. tag felett. Budapest, 1882.

Hamza Gábor
egyetemi tanár, az MTA rendes tagja
Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE)
Állam- és Jogtudományi Kar
e-mail: gabor.hamza@ajk.elte.hu